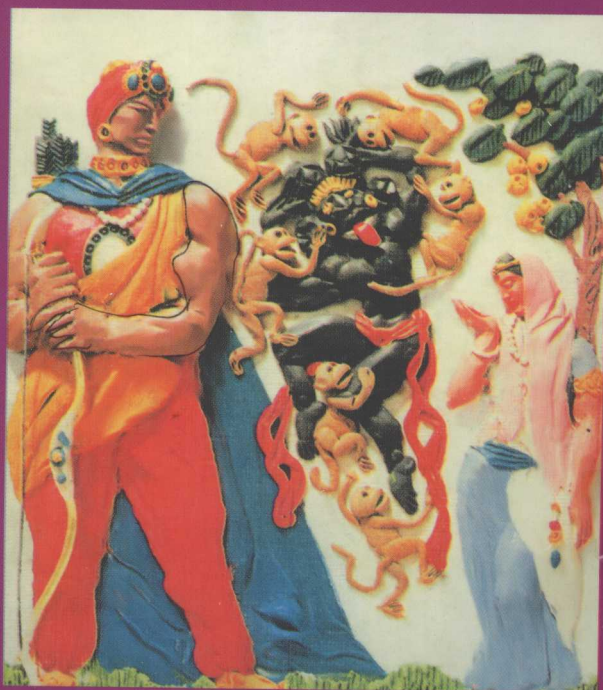

دۇنيادىكى ئون چوڭ ئېپوس

رامەننىڭ خەتەرلىك سەرگۈزەشتىسى

(ھىندىستان)

شېخاڭ خەلق نەشرىياتى

15
1351.22

1

دۇنيادىكى ئون چوڭ ئېپوس

رامەننىڭ خەتەرلىك سەرگۈزەشتىلىرى

ئەسلى ئاتۇرى : ۋالىمىك (ھىندىستان)

تەرجىمە قىلغۇچى : مۇھەممەت غازى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

بۇ كىتاب جىلىن فوتو سۈرەت نەشرىياتىنىڭ 1994 - يىلى 4 - ئاي 1 - نەشرى، 1994 - يىلى 4 - ئاي 1 - باسمىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据吉林摄影出版社 1994 年 4 月第 1 版，1994 年 4 月第 1 次印刷本翻译出版。

مەسئۇل مۇھەررىرى: پاتىگۈل مېجىت
مەسئۇل كوررېكتورى: ياسىن زاھىد
پىلانلىغۇچى: ئەرگىن ئىبراھىم پەيدا

دۇنيادىكى ئون چوڭ ئېپوس
رامەنىڭ خەتەرلىك سەرگۈزەشتىلىرى
ئەسلىي ئاپتورى: ۋالىمىك [ھىندىستان]
تەرجىمە قىلغۇچى: مۇھەممەت غازى

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى N2348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى
شىنجاڭ لۇڭخېدا باسمىچىلىق چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
850×1168 م، 32 فورمات، باسما تاۋىقى: 7.75
2005 - يىلى 7 - ئاي 1 - نەشرى
2005 - يىلى 7 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى: 1-4000

ISBN7-228-09505-7

يەككە باھاسى: 11.00 يۈەن (ئومۇمىي باھاسى 110.00 يۈەن)

图书在版编目(CIP)数据

罗摩的险遇/瓦里米克原著: 穆合买提译. —乌鲁木齐:
新疆人民出版社, 2005. 8
ISBN 7-228-09505-7

I. 罗… II. ①瓦… ②穆… III. 史诗—印度—古代
—维吾尔语(中国少数民族语言) IV. I351.22

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2005)第 082969 号

责任编辑: 帕提古丽·米吉提

责任校对: 牙生·扎依提

出版策划: 艾尔肯·伊不拉音·飞达

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编: 830001)

新疆新华书店发行
新疆隆益达印务有限公司印刷

850×1168 毫米 32 开本 7.75 印张
2005 年 7 月第 1 版 2005 年 7 月第 1 次印刷
印数: 1—4000

ISBN 7-228-09505-7
单价: 11.00 元 (总定价: 110.00 元)

قىسقىچە مەزمۇنى

ئايوتو پادىشاھلىقىنىڭ پادىشاھى ئون ھارۋىلىق پادىشاھ تەخت ۋارىسىنى بېكىتىش داۋامىدا، توقال خانىشقا بەرگەن ۋەددەسى بويىچە چوڭ ئوغلى رامەنى سۈرگۈن قىلىپ، توقال خانىشنىڭ ئوغلى ۋارەدەنى تەخت ۋارىسلىقىغا تەيىنلەشكە مەجبۇر بولىدۇ. رامە ئايالى سىدو ۋە ئانا باشقا ئىنسى لەكشىمەنە بىلەن بىللە ئورمانلىققا بېرىپ نۇرغۇن جاپا - مۇشەققەتلەرنى بېشىدىن كەچۈرىدۇ. ئارقا - ئارقىدىن كەلگەن پېشكەللىكلەر داۋامىدا، رامەنىڭ ئايالى سىدو رېنكا ئارىلىنى ئىگىلىۋالغان ئون باشلىق پادىشاھ تەرىپىدىن بۇلاپ كېتىلىدۇ. رامە بىلەن لەكشىمەنە سىدونى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن ئىلاھىي قۇشنىڭ يول كۆرسىتىشى بىلەن رېشىنكا تېغىغا بېرىپ، كۈچ - قۇدرەتتە كامالەتكە يەتكەن، ئۆزىنى خالىغانچە ئۆزگەرتەلەيدىغان ئىلاھ مايمۇن ھانۇمانادىن ياردەم سورايدۇ. شۇنداق قىلىپ، جادۇگەرلەر بىلەن ئادەملەر ئوتتۇرىسىدىكى جەڭ باشلىنىپ كېتىدۇ. ھانۇمانا ئەقىل - پاراسەت ۋە كۈچ - قۇدرەت جەھەتتە كامالەتكە يەتكەن بولۇپ، ئۆز قىياپىتىنى ئۆزگەرتىپ، ئەڭگۈشتەرگە ئىگە بولىدۇ. ئاخىرى قۇدرەتلىك ئون باشلىق پادىشاھنى ئۆلتۈرۈپ، نەچچە كۈنلۈك كەسكىن جەڭدە غەلبە قىلىدۇ ھەمدە سىدونى قۇتقۇزۇپ، ئۇنى رامەگە تاپشۇرۇپ بېرىدۇ.

قىمال شۇغە - مىنلىقتىلە لىقەمىك
861 ... شىلەقە لىقەمىك دىنەمە
لىنەمە ھەب - شىتەمە مۇندەرىلجە
- قىمەتلىكە رەلىشەمە ھەبە
388 قىمەتلىكە
بىرىنچى قىسسە

- پالۋان رامە - ئايوتو شەھىرىدىكى
گىگانت ئادەم 1
رامەنىڭ خوشلىشىشى - خاتا قىلىندى.
خان سۈرگۈن 22
ئورمانلىقتىكى كەچۈرمىش -
شامال، يامغۇر، كەپە 29
ئۆلگەننىڭ ئۈستىگە تەپمەك -
بىردىنبىر غەمگۈزار سىدونىڭ
دېرەكسىز يوقىلىپ كېتىشى 4000
سىدونى ئىزدەش - ھىندىستان
مايمۇن پادىشاھلىقىغا كىرىپ
قىلىش 52
رېنكادىكى ئەھۋال - دېڭىزدىكى يۈز
يۈجەنلىك مۇساپە 73
غەيرىي ئۇرۇش - رامەنىڭ راپونەنى
جازالىشى 93
ئەشۈكە بېغدا - سىدونىڭ ئارزۇ -
سىنىڭ رېئاللىققا ئايلىنىشى 16500
- ئىككىنچى قىسسە
ئۈچىنچى قىسسە
تۆتىنچى قىسسە
بەشىنچى قىسسە
ئالتىنچى قىسسە
يەتتىنچى قىسسە
سەككىزىنچى قىسسە

توققۇزىنچى قىسسە

ئايوتوغا قايتقاندا - خۇشاللىق

ئەمەس، خاپىلىققا قېلىش 178 ...

ئايىرىلىپ كېتىش - بۇ دۇنيا

ئونىنچى قىسسە

ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق -

ماماتلىق 232

قىسسە رېجىستىرى

رەتتە بولغان ھەرقايسى نۇسخىلار

1 ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

قىسسە رېجىستىرى

قىسسە رېجىستىرى - ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

23 ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

قىسسە رېجىستىرى

ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق - ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

23 ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

قىسسە رېجىستىرى

ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق - ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

40 ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

قىسسە رېجىستىرى

ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق - ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

23 ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

قىسسە رېجىستىرى

ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق - ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

23 ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

قىسسە رېجىستىرى

ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق - ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

23 ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

قىسسە رېجىستىرى

ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق - ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

102 ھەم ئەرشتىكى ھاياتلىق

بىرىنچى قىسىم

پالۋان رامە — ئايوتودىكى گىگانت

ئادەم

بۇرۇننىڭ بۇرۇنىسىدا، ھىندىستاندىكى گانگى مىللىتى ئىدە. چىندە مەندەدو ئاتلىق بىر پادىشاھ ئۆتكەنىكەن. رىۋايەت قىلىنىدە. شىچە، قۇياش ئىلاھى گانگى مىللىتىنىڭ ئەجدادى ئىكەن. شۇڭا بۇ مىللەت «قۇياش مىللىتى» دەپ ئاتالغانىكەن. ھىمالايا تېغىنىڭ جەنۇبى تەرىپىگە جايلاشقان چاۋسارو پادىشاھلىقىنىڭ توسارادو (ئون ھارۋىلىق پادىشاھ) دېگەن پادىشاھى دەل مۇشۇ سەلتەنەتلىك قۇياش مىللىتىنىڭ ئەۋلادى ئىكەن. رىۋايەت قىلىنىشىدە. چە، ئۇنىڭ جەڭ ھارۋىلىرى ھىندىستاننىڭ ھەممە جايلىرىغىچە بېسىپ بارغانىكەن. ئون ھارۋىلىق پادىشاھنىڭ بالىسى بولمىغاچقا، بىر قانۇندىلىق تەخت ۋارىسىنىڭ يوقلۇقىدىن ئىنتايىن قايغۇرىدىكەن. شۇڭا ئۇ ئەۋلىيالارغا ئاتاپ چوڭ كۆلەملىك ئەشۋەمبەدە ئۆتكۈزۈپ بېرىپتۇ. ئەۋلىيالار ئۇنىڭدىن قاتتىق تەسەرىلىنىپ، براھمادىن ئون ھارۋىلىق پادىشاھقا بىر تەڭداشسىز پالۋان ئوغۇل بېرىشنى تىلەپتۇ.

دۇنيانىڭ قوغداش ئىلاھى ۋىشنو ھەممىنى ياراتقۇچى ئىلاھ. نىڭ يوليۇرۇقىغا بىنائەن، ئەۋلىيا - ئەنپىيالار ئىچىملىكى قاچىلانغان ئالتۇن قاچىنى ئون ھارۋىلىق پادىشاھقا ئىنئام قىپتۇ. ئون ھارۋىلىق پادىشاھ ئۇنى ئۆزىنىڭ خانىشلىرىغا بېرىپتۇ.

چاۋسارايى، كىگىي، سومىتىرو ئىسىملىك بۇ ئۈچ خانىش بۇ ئالتۇن قاچىلاردىكى تاتلىق سۈتنى ئىچىپ بوپتۇ، كېيىن ئۇلار تۆت ئوغۇل پەرزەنت كۆرۈپتۇ. چاۋسارايى رامەنى، كىگىي ۋىرا- دەنى تۇغۇپتۇ. سومىتىرو قوشكېزەك لەكشىمەنە ۋە شادرونلەر- نى تۇغۇپتۇ. بۇ تۆت ئوغۇلغا ئىلاھ ۋىشنو كۈچ - قۇۋۋەت ئاتا قىپتۇ. ئۇلار بىر - بىرىدىن ئۆتە ساغلام، چىرايلىق ئىكەن. بولۇپمۇ چوڭ ئوغلى رامە ھەممىدىن كېلىشكەنكەن.

كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشى بىلەن رامە ۋە ئۇنىڭ ئۆكىلىرى چوڭ بوپتۇ. بىر كۈنى برەھماندا ئىبادەت قىلغۇچى ۋېشمۇدورە ئايوتو شەھىرىگە كېلىپ، ئون ھارۋىلىق پادىشاھتىن رامەنىڭ ياردەملى- شىپ پاكلىنىش ئورمانلىقىدا زورلۇق - زومبۇلۇق قىلىۋاتقان رىنكالىق ئىككى ئىبلەس راكشەسەنى قوغلىۋېتىشنى ئۆتۈنۈپتۇ. شۇنىڭ بىلەن رامە ۋېشمۇدورە بىلەن بىللە پاكلىنىش ئورمانلىقىغا قاراپ يولغا چىقىپتۇ. ئۆز قېرىندىشىدىن ئايرىلىشقا كۆزى قىي- مىغان لەكشىمەنەمۇ ئوقياسىنى ئېسىپ بىللە يولغا چىقىپتۇ. ئەتىسى ئەتىگەندە، ئۇلار چىرايلىق قېيىققا ئولتۇرۇپ، سا- رايو دەرياسىدىن ئۆتۈپ، قورقۇنچىلۇق ئورمانلىققا كىرىپتۇ. بۇ يەردە جادۇگەر دوراگا تۇرىدىكەن، ئۇ مارىگونىڭ ئانىسى ئىكەن. ئۇنىڭدا مىڭ يىلنىڭ كۈچى بار ئىكەن. دوراگا ۋە ئۇنىڭ ۋەھشىي ئوغلى مارىگو بۇ يەرگە كېلىشتىن بۇرۇن نۇرغۇن ئادەم بۇ گۈزەل ئورمانلىقتا خاتىرجەم ياشىغانىكەن. كېيىن، بۇ ئىبلەسلار ئۇ ئادەملەرنى يەپ تۈگەتكەنىكەن. ھازىر قانداقلىكى كىشى بۇ ئور- مانلىققا كىرىپ قالسا، ئۇلارنىڭ تەقدىرىمۇ مۇشۇ ئادەملەرنىڭكىد- ىكىگە ئوخشاش بولىدىكەن.

ۋېشمۇدورە رامەگە: «سىز جەزمەن بۇ جادۇگەرنى ئۆلتۈ- رۈپ بېرىڭ» دەپتۇ. رامە بۇنىڭغا ماقۇل بولۇپ ئوقيانى تەييار قىپتۇ. ئۇ ئوقيانى شۇنداق قاتتىق تارتىپتۈكى، ئۇنىڭ ئاۋازى يەر-

جاھاننى زىلزىلىگە ساپتۇ. ئورمانلىقتىكى ياۋايى ھايۋانلارنى قور-
قۇنچ بېسىپتۇ. بۇ ئاۋاز دوراگانىڭ قۇلىقىغا يەتكەن ھامان، ئۇ
ئاغزىنى چوڭ ئېچىپ، غەزەپ بىلەن ھۆركىرەشكە باشلاپتۇ.
ھاۋانى چاڭ - توزان قاپلاپتۇ. دوراگا چاڭ - توزانىڭ
ئىچىگە يوشۇرۇنۇۋېلىپ، بۇ ئىككى قېرىنداشقا قارىتىپ غايەت
زور قورام تاشلارنى ئېتىشقا باشلاپتۇ. بىراق رامە قىلچە قورقۇپ
قالماستىن توختىماي ئوقيا ئېتىپ، بۇ قورام تاشلارنى
كۆكۈم - تالقان قىلىۋېتىپتۇ ھەم دوراگانىڭ قورقۇنچلۇق بىلە-
كىنى ئۈزۈپ تاشلاپتۇ. جادۇگەر ئاغزىنى يوغان ئېچىپ، ئۇلارغا
قاراپ ئېتىلىپ كەپتۇ. بۇ چاغدا لەكشىمەنە ئوقيا ئېتىپ، ئۇنىڭ
بۇرنى ۋە قۇلىقىنى ئۈزۈپ تاشلاپتۇ.

دوراگا سېھرىگەرلىككە بەك ئۈستە بولۇپ، ئۇ قارشى تەرەپ-
كە غايىب بولۇش ئۇسۇلىنى قوللىنىپتۇ ۋە قورام تاشلارنى يەنە
داۋاملىق ئېتىۋېرىپتۇ. بىراق، رامە ئوقيا ئېتىشتا كامالەتكە
يەتكەن بولۇپ، ئوقيانى دەل چەللەپ ئېتىپتۇ. ئۇ جادۇگەرنىڭ
ئاۋازى چىققان تەرەپنى قارىغا ئېلىپ، نىشانغا دەل تەڭگۈزۈپتۇ.
گۇناھى چېكىدىن ئاشقان بۇ جادۇگەر تېگىشلىك جازاغا ئۇچراپ،
رەزىللىك بىلەن تولىغان ھاياتىدىن ئايرىلىپتۇ.

ۋېشمۇدورە ناھايىتى رازىمەنلىك بىلەن رامەگە:

— سىز ھەقىقەتەنمۇ ھەربىي ماھارىتىڭىز ناھايىتى يۇقىرى
پالۋان ئىكەنسىز، ھازىر سىزگە ئەۋلىيا - ئەنبىيالار ئىشلەتكەن
قورال بېرەي، — دەپتۇ. ئۇ دۇرۇت ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن،
شەمشەر، ۋاجرا توقمىقى، كالتەك، ئاي پالتا قاتارلىقلارنى رامە-
نىڭ ئالدىغا تىزىپ قويۇپتۇ. بۇ قوراللار:

— ئىي ئۇلۇغ رامە، بىز سىزنىڭ ھەممە بۇيرۇقىڭىزنى بەجا
كەلتۈرىمىز! — دېيىشىپتۇ. رامە تەسىرلەنگەن ھالدا ۋېشمۇدو-
رەگە ئېگىلىپ تەزىم قىپتۇ ھەمدە قوراللارغا:

— ياردىمىڭلارغا موھتاج بولغاندا، ھەرقايسىڭلارنى چاچد-

رىپ ئەكېلىمەن، — دەپتۇ. قوراللار بۇ گەپنى ئاڭلاپ دەرھال
 غايىب بوپتۇ. ۋېشمۇدورە يەنە بۇ ئىككى شاھزادىنى باشلاپ ئورمانلىقتىكى
 بىر گۈزەل جايغا كەپتۇ. ئۇلار بىرنەچچە كۈن خاتىرجەم دەم
 ئاپتۇ. بىرەھمەندىكى تەركىدۇنياچىلار ۋېشمۇدورە بىلەن بىللە نوم
 ئوقۇۋاتقاندا، مۇقەددەس ئوت كۆيۈۋاتقان نەزىر — چىراغ مېھرابى

ئۈستىدىن قاتتىق گۈلدۈرلىگەن ئاۋاز ئاڭلىنىپتۇ. قاپقارا پاسكىدە-
ناقان مۇقەددەس ئوتقا تۆكۈلۈپ، نەزىرگاھتىكى گۈللەرنى قانغا
بويۇۋېتىپتۇ. رامە نەزىرگاھقا باتۇرلارچە ئېتىلىپ كېلىپ، يالما-
ۋۇز دىۋە ماريگو بىلەن سوبوھنىڭ بوشلۇقتا ۋەھشىلەرچە خى-
رىس قىلىپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپتۇ. رامە يايىنى قاتتىق تارتىپ
ئوقيا ئېتىپ ماريگونىڭ يۈرىكىگە تەگكۈزۈپتۇ. ۋەھشى دىۋە
شۇنىڭ بىلەن دولقۇنلاپ تۇرغان دېڭىزغا غەرق بولۇپ ئۆلۈپتۇ.
ئارقىدىن ئېتىلغان يەنە بىر ئوق سوبوھنى جېنىدىن جۇدا قىپتۇ.
بۇ ئىشتىن كېيىن ئۇلار ئات ھارۋىسىغا چۈشۈپ، پادىشاھ
كىناگا ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتقان مىترو شەھىرىگە قاراپ يولغا
چىقىپتۇ، چۈنكى كىناگانىڭ قولىدا ئېتىشقا ھېچكىمنىڭ قۇربى-
تى يەتمەيدىغان مۇقەددەس ئوقيا بار ئىكەن.

كۈن ئولتۇرۇپتۇ. كۆپچىلىك ئارام ئاپتۇ. رامە، لەكشىمە-
نەلەر سۇۋىنى دەرياسى بويىدىكى چىملىق ئۈستىدە ۋېشمۇدورەنىڭ
تەڭرى براھماننىڭ ئوغلى كوشە توغرىسىدا ئېيتىپ بەرگەن ھېكا-
يىسىنى پۈتۈن دىققەت - ئېتىبارى بىلەن ئاڭلاپ ئولتۇرۇپتۇ.
ئۇلار توپتوغرا تۆت كۈن يول يۈرۈپ، مىترو شەھىرىگە كەپتۇ.
پادىشاھ كىناگا ئۆزىنىڭ كاھىن ۋە ۋەزىر - ۋۇززالىرىنى باشلاپ
قارشى ئېلىشقا چىقىپتۇ. پادىشاھ بۇ قالتىس مېھمانلارغا ئۆز
لايىقىدا سالام بەرگەندىن كېيىن:

— بۇ ئىككى ئالىيجاناب چىرايلىق ياش كىم
بولدىكىن؟ — دەپ سوراپتۇ.

ۋېشمۇدورە مۇنداق دەپتۇ:

— پادىشاھى ئەلەم، ئۇلار پادىشاھ ئايوتونىڭ شاھزادىلىرى،
بىزنىڭ سىتو ئىبادەتخانىمىزدا يالماۋۇز دىۋىنى ئۆلتۈرۈپ، ئاھ-
رونى قاينۇ - ھەسرەتتىن خالاس قىپتۇ. ئۇلار بۇ يەرگە ئىلاھ
شۈەننىڭ ئوقياسىنى كۆرۈپ بېقىشقا كەپتۇ، — دەپتۇ.
پادىشاھ مۇلايىملىق بىلەن كۈلۈپ قويۇپ:

— ماقۇل، ئۇلار كۆرۈپ باقسۇن، — دەپتۇ. ئۇ بۇ ئەزىز مېھمانلارنى ئوردىغا باشلاپ كىرىپتۇ. ئۇلار ئۇ يەردە داغدۇغىلىق كۈتۈۋېلىنىپتۇ. ئۇلار كەچتە ئوردىدا قونۇپ قاپتۇ. ئەتىسى ئەتىگەندە، پادىشاھ كىناگا ۋېشمۇدورە ۋە ئىككى شاھزادىنى يوقلاپ كەپتۇ. ۋېشمۇدورە: — ھېلىقى چوڭ ئوقيانى بۈگۈن كۆرۈپ باقساق بولارمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ. كىناگا ماقۇللۇق بىلدۈرۈپ مۇنداق دەپتۇ: — ئاۋۋال بۇ ئوقيا توغرىسىدىكى ۋەقەنى ئاڭلاپ بېقىڭلار، ئۇ دەسلەپتە ئىلاھ شىۋەنىڭ ئوقياسى ئىدى. بىر قېتىم شىۋە

ئىلاھلاردىن كۆڭلى ئاغرىپ، مۇشۇ ئوقيا بىلەن ئۇلارنى قورقۇت-
تىپتۇ. ئىلاھ شىۋە ئىلاھلارنىڭ قاتتىق يالۋۇرغىنىنى كۆرۈپ،
ئاچچىقىدىن يېنىپتۇ ھەمدە ئوقيانى ئۇلارغا بېرىپتۇ. ئىلاھلار
كەينى يەنە ئۇنى مېنىڭ بوۋام پادىشاھ تىپرادەگە ئوبدان ساقلاپ
قويۇڭ، — دەپ تاپشۇرۇپ بېرىپتۇ. مەن كىمكى مۇشۇ ئوقيانى
ئىشلىتەلسە، ئۇنىڭغا قىزىم سىدونى بېرىپ، ئۇنى كۈيۈغۈل قىل-
لىمەن، دەپ ۋەدە بەرگەندىم.

— سىدو توغرىسىدا گەپ قىلسام، بۇرۇنقى بىر ئىش يادىمغا
كەلدى. بىر كۈنى مەن ئېتىزلىقتا تېرىقچىلىق قىلىۋاتاتتىم، ئۇ
يەردىكى ئېرىقنىڭ ئىچىدە ئىنتايىن چىرايلىق بىر بوۋاق كۆرۈم-
گە چېلىقتى. شۇ چاغدا مېنىڭ بالام يوق ئىدى. ئۇنى ئۆز
قىزىمغا ئوخشاش بېقىپ چوڭ قىلدىم. ئۇنىڭغا سىدو دەپ ئىسىم
قويدۇم، ئۇنىڭغا مېھرىمنى بەردىم. نۇرغۇن پادىشاھ، شاھزادە-
لەر ئوقيا توغرىسىدا بەرگەن ۋەدەمنى ئاڭلاپ، دۇنيادا تەڭداش-
سىز بۇ ساھىبجامال قىز سىدونى قولغا كەلتۈرگۈسى كەلدى،
بىراق ھېچكىم بۇ چوڭ ئوقيانى سىدولتالىمدى. ھازىر بۇ
ئوقيانى سىلەرگە كۆرسەتمەكچى. ئەگەر رامە بۇ يايىنى تارتالسا،
ئۇ سىدوغا ئېرىشىدۇ.

پادىشاھ بەش مىڭ كۈچلۈك لەشكەرنى چىقىرىپ، ئات ھار-
ۋىلىرى بىلەن مۇقەددەس ئوقيا قاچىلانغان غايەت زور تۆمۈر
ساندۇقنى يۆتكەپ، ئەكەپتۇ.

بۇ ئەزەلدىن ھېچكىم سىدولتالىمغان مۇقەددەس ئوقيا ئىد-
كەن. بىراق رامە بۇ زور ئوقيانى بىر قولى بىلەن ئاسانلا
كۆتۈرۈۋاپتۇ. ئۇ ناھايىتى پىششىق ماھارەت بىلەن يايىنى كۈچەپ
تارتىپتۇ. ئۇنىڭدىن يەر جاھاننى زىلزىلىگە سالدىغان ئاۋاز چى-
قىرىپتۇ. — دە، يايىنى سۇندۇرۇۋېتىپتۇ. ئەتراپتا تۇرغانلار قورقۇ-
قىنىدىن چىرايلىرى تاتىرىپ، غال — غال تىترەپ كېتىپتۇ،
تىللىرى تۈتۈلۈپ ئارقىغا چېكىنىپتۇ.

ھەيران قالغان پادشاھ خۇشال بولۇپ كېتىپتۇ. ئۇ خۇشلۇق-
 قىنى ئىچىگە سىغدۇرالمىغان ھالدا: — مەن سىدوۋى دۇنيادا تەڭدىشى يوق مۇشۇ شاھزادە رامەگە
 ياتلىق قىلىمەن، — دەپتۇ.
 پادشاھ ئون ھارۋىلىق پادشاھ بىلەن كۆرۈشىدىغانغا ئەلچى
 ئەۋەتىپ، رامەنىڭ كامالەتكە يەتكەن ھەربىي ماھارىتى بىلەن
 مەلىكە سىدوۋى قولىغا كەلتۈرگەنلىكى توغرىسىدىكى خۇش خەۋەر-
 نى ئۇنىڭغا يەتكۈزۈپتۇ ھەمدە ئايوتونىڭ ئۇلۇغ پادشاھنى مىترو-
 غا كېلىشكە تەكلىپ قىپتۇ.
 پادشاھ كىناگانىڭ ئومىرە دېگەن يەنە بىر قىزى بار ئىكەن.
 پادشاھنىڭ ئىنىسى جوشاتوگىنىڭ مىنتوۋى، سىلودوگىت دەيدىدۇ.

خان ئىككى قىزى بار ئىكەن. ئۇلارمۇ سىدوغا ئوخشاش ئىنتايىن چىرايلىق، ساھىبجامال قىزلار ئىكەن. ئون ھارۋىلىق پادىشاھ تۆتلا ئوغلىنىڭ ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولۇشىنى ناھايىتى ئارزۇ قىلىدىكەن. شۇنىڭ بىلەن بۇ ئۈچ دادا ئۆز پەرزەنتلىرىنىڭ نىكاھ ئىشلىرىنى بېكىتىپتۇ. رامە سىدو بىلەن، لەكىشمەنە ئومىرە بىلەن، ۋىرادە مىنتوۋى بىلەن، شادرونە سىلودوگىت بىلەن توي قىلماقچى بوپتۇ.

ئوردا كاھىنى ۋاشىسىدو يولتۇزلارنى ئىنچىكە كۆزىتىپ ھېسابلاپ چىققاندىن كېيىن، مەلۇم بىر كۈنى گۈگۈم ۋاقتىدىكى يۇلتۇزنى ئەڭ مۇۋاپىق كېلىدىغان خاسىيەتلىك ۋاقىت دەپ بىلەن، تويىنى شۇ چاغقا بېكىتىپتۇ. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ياش قىز - يىگىتلەر مۇشۇ خاسىيەتلىك پەيتتە توي قىلسا، ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە ياخشى ئۆتۈپ، مەڭگۈ بەختلىك بولىدىكەن.

كىشىلەرگە بۇرۇندىن تونۇشلۇق بولۇپ كەلگەن نەي، جالڭ ۋە دومباق ئاۋازى تەڭكەش قىلىنغان «ساناي» دەپ ئاتالغان توي مۇزىكىسى ئۆزىنىڭ يېقىملىق ۋە مۇڭلۇق ساداسى بىلەن بۇ خاسىيەتلىك كۈننى كۈتۈۋاپتۇ.

بۇ ئۈچ پادىشاھ دادا قەدىمچە ھەشەمەتلىك نەزىر - چىراغ ئۆتكۈزۈپ ئىبادەت قىپتۇ، سەدىقە بېرىپ پەرزەنتلىرىنىڭ ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرۈشىنى، تويىدىن كېيىن بەختلىك بولۇشىنى تىلەشپتۇ. نۇرغۇن مال - مۈلۈكلەر نامرات تالىپلار ۋە بىلىملىك براھمانلارغا تەقسىم قىلىپ بېرىلىپتۇ، چۈنكى بىلىملىك كىشىلەر ھۆرمەتكە سازاۋەر ئىكەن. ئانا خانىشلار سەمىمىي ۋە ئېھتىد-ياتچان ھالدا ئۆز پەرزەنتلىرىنىڭ توي مۇراسىمىغا تەييارلىق قىلىشىپتۇ، بىر توپ شادىمان ئاياللار قوللىرىدا پارقىراپ تۇردى. دىغان كۈمۈش لوڭقىلارنى كۆتۈرۈۋالغان بولۇپ، لوڭغا ئىچىگە توي قىلغاندا يۇيۇنۇشقا ئىشلىتىلىدىغان «مۇھەببەت زەمىنى» قاچىلانغانىكەن. تاڭ ئاتاي دېگەندە، ئۇلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇ-

شۇپ، سارايو دەرياسى بويىغا كېلىشىپ، كۈمۈش لوڭقىلارغا تولدۇرۇپ سۇ ئاپتۇ، شۇنداقلا بۇ بىرنەچچە جۈپ قىز - يىگىت - لەرنىڭ ئۆمۈر بويى ياخشى ئۆتۈپ، بەختلىك بولۇشقا تىلەكداش - لىق قىلىنىدىغان ناخشىلارنى ئېيتىشىپتۇ. تويىدىن كېيىن تۇر - مۇشى كۆڭۈللۈك، بەختلىك ئۆتىدىغان كىشىلەرلا مۇشۇ توي مۇراسىمىغا قاتنىشىشقا مۇناسىپ بولالايدىكەن. ياش مەلىكىلەر ئۆزلىرىنىڭ دېدەكلىرى ۋە دوستلىرىنىڭ ھەمراھلىقىدا سۇغا چۆمۈلۈشكە بېرىپتۇ. مەلىكىلەرنىڭ چىرايلىق چاچلىرىغا خۇش پۇراق چاچ مايلىرى سۈركىلىپتۇ، پېشانىلىرىگە سېرىق كۆركۈم ئۆپىلىرى چېچىلىپتۇ. ئۇلارنىڭ قاپقارا ئۇزۇن چاچلىرى يۇمشاق قوللار بىلەن مۇرمەككە ۋە ساندال ياغىچى كۆيۈپ تۇرغان كۈمۈش ئوچاق ئۈستىگە قويۇلۇپ، ئۇنىڭ خۇش پۇراق ئىسسىقى بىلەن قۇرۇتۇپتۇ. ئۇلارنىڭ چىرايلىق پېشانىلىرىگە سالقىنىلىتىدىغان خۇش پۇراق ساندال مېيى بىلەن خال چېكىلىپتۇ. يەنە ئىككى قاش ئوتتۇرىسىغا قىزىل خال چېكىلىپتۇ. ئۈنچە - مەرۋايىتتەك ئاق خۇش پۇراق گۈللەر يۇمشاق قارا چاچلارغا قىستۇرۇلۇپتۇ. سېرىق زەر يىپتا توقۇغان توق قىزىل توي كىيىملىرى بۇ ھۆر قىزلارنىڭ ئۈچىسىدا چاقناپ كېتىپتۇ. ئۇلارنىڭ ئىنچىكە بىلەك - لىرىگە ئالتۇن ۋە قاشتېشى بىلەن زۈكلىرى سېلىنىپتۇ، ھەممە بار - ماقلىرىغا ئالماس كۆزلۈك ئۈزۈك سېلىنىپتۇ. بۇ ئۈزۈكلەر ياقۇت زەنجىر ئارقىلىق مەرۋايىت بىلەن بېزەلگەن نېلۇپەر بىلە - زۈكلىرىگە چېگىپ قويۇلۇپتۇ. يەتتە تىزىق ئېسىل مەرۋايىت بىلەن ئاق خۇش پۇراق گۈل چەمبىرىكى بۇ ساھىبجامال قىزلار - نىڭ بويىنىغا ئېسىپ قويۇلۇپتۇ، چىرايلىق پۇتلىرىغا قىپقىزىل شىلاك سۈركىلىپ، ئۈستىگە كۈمۈش خالخاللار سېلىپ قويۇ - لۇپتۇ. خالخاللار ئۈستىدىكى كىچىك قوڭغۇراچىلار توختىماي جىرىڭلاپ تۇرۇپتۇ، كۆزنى قاماشتۇرىدىغان مەرۋايىتلار قۇلاق تۈۋىدە تىترەپ تۇرۇپتۇ. گويا ھەربىر شاھزادىنىڭ بېشىغا سەلتە -